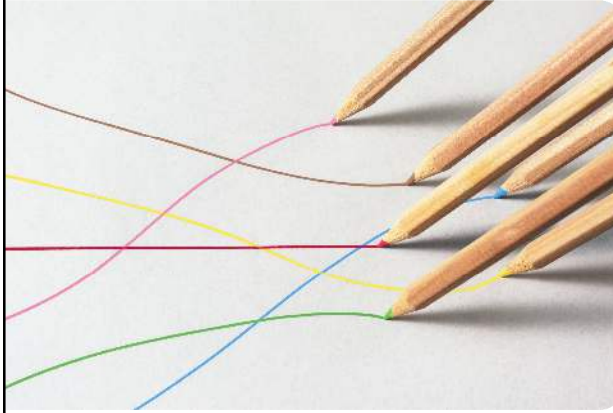




กฎหมายอาญา มาตรา ๑-๕๘

อาจารย์ชลวัชร อัสวพิริยอนันต์
รองอธิบดีศาลอาญารธนบุรี

การใช้กฎหมายอาญา

- **มาตรา ๒**

- บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
- หลักในมาตรา ๒ วรรคหนึ่งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งดังนี้

“บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

- กฎหมาย หมายถึง กฎหมายที่มีโทษทางอาญา ซึ่งบัญญัติถึงองค์ประกอบความผิดและกำหนดโทษที่จะลงโดยอาจจะบัญญัติในมาตราเดียวกัน เช่น ป.อ. หรือแยกมาตรากันก็ได้ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาต่าง ๆ เช่น พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ (บทที่เป็นองค์ประกอบความผิดอยู่ในมาตรา ๗ “ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ชื้อ มิ ใ้ สั่ ง หรือนำเขาซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต และกำหนดโทษในมาตรา ๗๒ ต้องระวางโทษตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท), หรือปรากฏในกฎหมายวิธีสบัญญัติก็ได้ เช่น ป.วิ.อ. (มาตรา ๑๔๕ – บุคคลที่รู้เรื่องการตายโดยผิดธรรมชาติหรือพบศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติละเลยไม่ไปแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท, มาตรา ๑๕๐ ทวิ วรรคหนึ่ง- ผู้กระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป หรือเป็นการกระทำโดยทุจริตเพื่ออำพรางคดี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๒ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)
- ความรับผิดทางอาญาต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ใช่เกิดจากข้อตกลงระหว่างคู่กรณี ดังนั้น จะตกลงว่าหากไม่ทำตามข้อตกลงแล้วต้องรับผิดทางอาญา ข้อตกลงดังกล่าวไม่มีผลบังคับ

- **ฎ. ๘๓๓๒/๒๕๔๕** ที่จำเลยฎีกาข้อต่อมาว่า สัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข จ.๑ ระบุให้โจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ด้วย ซึ่งข้อความในเอกสารดังกล่าวเป็นการบิดเบือนจากสัญญากู้เงินที่เป็นคดีแพ่งให้กลายเป็นคดีอาญา จึงเป็นเอกสารที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย โจทก์ไม่อาจนำเอกสารหมายเลข จ.๑ มาเป็นหลักฐานดำเนินคดีแก่จำเลยได้นั้น เห็นว่า สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเกิดขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายมิใช่ความยินยอมหรือการตกลงกัน ดังนั้น แม้สัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข จ.๑ จะมีข้อความระบุให้โจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ด้วยก็ตาม ก็มีใช้เหตุผลตามกฎหมายที่จะทำให้สัญญากู้เงินเอกสารหมายเลข จ.๑ ดังกล่าวไม่อาจใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้
- **โทษที่จะลงต้องเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย**
- **ฎ. ๒๑๓๗/๒๕๕๗ ป.อ. มาตรา ๓๓๒(๒)** ให้อำนาจศาลสั่งให้โฆษณาคำพิพากษาเท่านั้น มิได้มีกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งให้โฆษณาคำขอภัยด้วย การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ ๒ โฆษณาคำขอภัยโจทก์จึงเป็นการลงโทษจำเลยที่ ๒ นอกเหนือจากโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ต้องห้ามตาม ป.อ มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

- หากเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องทั้งในขณะที่ใช้กฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ ให้ใช้กฎหมายใหม่บังคับ
- **ฎ. ๒๑๒/๒๕๖๔** จำเลยบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุเมื่อระหว่างวันเวลาใดไม่ปรากฏชัด ประมาณปี ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๑ ทั้งเวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกันตลอดมา การกระทำความผิดของจำเลยจึงเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่จำเลยเข้าไปยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุในปี ๒๕๕๗ และเป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาที่จำเลยยังยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุ เมื่อพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จำเลยยังคงยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่เกิดเหตุจนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๑ อันเป็นวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย จึงเป็นกรณีที่จำเลยกระทำความผิดทั้งขณะที่กฎหมายเก่ายังมีผลใช้บังคับ และขณะที่กฎหมายใหม่ใช้บังคับแล้ว จึงต้องปรับบทลงโทษจำเลยตามกฎหมายใหม่เพราะถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด กรณีไม่ใช่กฎหมายที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓

• กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

ฎ. ๕๕๔๔/๒๕๖๒ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนของกลาง ๑ ซอง น้ำหนักสุทธิ ๐.๐๒ กรัม ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง, ๖๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิด ความผิดดังกล่าวไม่ใช่เป็นความผิดร้ายแรง ไม่สามารถนำไปสู่การยึด อาศัย และริบทรัพย์สินตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ อีกทั้งหากกรณีจำเลยเป็นข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ก็ไม่อาจลงโทษหนักเป็นสามเท่าตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หรือมาตรา ๑๐๐ แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ จึงเห็นได้ว่าความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามกฎหมายเดิมอยู่ในกลุ่มเดียวกับความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพตาม ป.ยาเสพติด มาตรา ๑๐๗, ๑๖๔ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด แม้กฎหมายใหม่บัญญัติให้ความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดร้ายแรงทำนองเดียวกับฐานผลิต นำเข้า ส่งออก และจำหน่ายตามมาตรา ๕๐ ต้องด้วยบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๔๕ ก็ตาม แต่ไม่มีผลย้อนหลังทำให้ความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเดิมกลายเป็นความผิดร้ายแรงตามกฎหมายใหม่ไปได้ ตามนัย ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมทแอมเฟตามีนของกลางมีเพียง ๑ ซอง น้ำหนักสุทธิ ๐.๐๒ กรัม ต้องด้วยข้อนิยฐานว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ตามกฎกระทรวง กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ ที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๗ ข้อ ๒ (จ) การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตาม ป.ยาเสพติด มาตรา ๑๐๗ วรรคสอง ต้องด้วยบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๔ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เบากว่าบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖๔ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเบากว่าโทษตาม ป.ยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ดังนั้น จึงต้องลงโทษจำเลยตาม ป. ยาเสพติดมาตรา ๑๐๗ วรรคสอง, ๑๖๔ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดและเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่าตาม ป.อ. มาตรา ๓

- หากกฎหมายที่ออกมาในภายหลังไม่ใช่โทษทางอาญา สามารถนำกฎหมายนั้นย้อนหลังได้
 - การถอนสัญชาติ (ฎ.๖๔๑๑/๒๕๓๔)
 - การขอให้ใช้ค่าเสียหายทางแพ่งแก่รัฐ (ฎ.๓๘๖๕/๒๕๖๑)
 - การให้ออกจากที่ดินของรัฐ (ฎ.๔๔๖๗/๒๕๖๑)
 - การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายฟอกเงิน (ฎ.๘๓๔๕/๒๕๖๐)

- การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- ฎ. ๓๓๔๐/๒๕๕๐ การกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ เป็นกรณีเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทโดยนอกจากมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ แล้วยังมีความผิดต่อ พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ฯ มาตรา ๕๘ ซึ่งบัญญัติให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่ต่ำกว่าสี่ปีและไม่เกินแปดปีด้วย อันเป็นมาตรการที่มุ่งจะจำกัดสิทธิของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งซึ่งกระทำหน้าที่โดยทุจริต ไม่ใช่โทษตามกฎหมาย ดังนั้น เมื่อศาลลงโทษจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียวตาม ป.อ. มาตรา ๕๐ ศาลก็ต้องสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ด้วย ตามที่กฎหมายบัญญัติบังคับไว้โดยไม่อาจใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ มิฉะนั้นจะเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย
- คดี อม.๑๓๘/๒๕๖๒ พรบ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ ที่กำหนดมาตรการจำกัดสิทธิทางการเมืองให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้ แม้ไม่ใช่โทษตาม ป.อ. แต่ก็ไมอาจนำมาใช้บังคับย้อนหลังในทางเป็นโทษแก่การกระทำที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ พรบ. ดังกล่าวนั้นใช้บังคับได้ เพราะจะเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม จึงต้องใช้มาตรการจำกัดสิทธิทางการเมืองตาม พรบ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ อันเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิด

- การถอนสัญชาติ

- ฎ. ๖๔๑๑/๒๕๓๔ เมื่อหัวหน้าคณะปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินได้สำเร็จหัวหน้าคณะปฏิวัติย่อมมีอำนาจออกประกาศหรือคำสั่งอันถือเป็นกฎหมายใช้บังคับแก่ประชาชนได้ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๓๓ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ มีใช้คำสั่งที่มีผลทำให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญาแต่เป็นเรื่องของการให้ถอนสัญชาติไทยของบุคคลบางจำพวก แม้จะมีผลย้อนหลังกระทบถึงสิทธิของจำเลยและประชาชน ก็มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เมื่อจำเลยเกิดในราชอาณาจักรไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยมีบิดามารดาเป็นคนญวนอพยพ จำเลยจึงถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว จำเลยมิใช่บุคคลที่มีสัญชาติไทยแต่เป็นคนญวนอพยพซึ่งต้องอยู่ในเขตควบคุมจังหวัดหนองคายตามประกาศและคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย จำเลยออกนอกเขตจังหวัดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด จึงเป็นการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘

- มาตรการให้จำเลยและบริวารออกไปจากที่ดินของรัฐ

- ฎ. ๔๔๖๓/๒๕๖๑ ป.ที่คดีที่ให้ศาลมีอำนาจสั่งในคำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกไปจากที่ดินนั้นด้วย ไม่ใช่โทษทางอาญาตามมาตรา ๑๘ แต่เป็นมาตรการที่มุ่งประสงค์ให้รัฐซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินสามารถเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินได้โดยเร็วโดยไม่จำเป็นต้องฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งอีกต่างหาก ดังนั้น แม้ศาลลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา ๓๖๐ เดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียว แต่เมื่อการกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นความผิดตาม ป.ที่ดินมาตรา ๑๐๘ ทวิวรรคสองด้วย ศาลก็ย่อมมีอำนาจสั่งให้จำเลยและบริวารออกไปจากที่ดินของรัฐซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันที่จำเลยเข้าไปยึดถือครอบครองได้
- การเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ
- ฎ. ๓๘๖๕/๒๕๖๑ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา ๒๖/๔ กำหนดความรับผิดของผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติให้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งแก่รัฐ ไม่ใช่โทษทางอาญา วิธีการเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา ๒๖/๕ กำหนดให้อำนาจอัยการสามารถเรียกค่าเสียหายตามมาตรา ๒๖/๔ เข้ามาพร้อมกับคำฟ้องคดีอาญาอันมีลักษณะเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งไม่ต้องห้ามมิให้มีผลย้อนหลัง

- ข้อยกเว้นในการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังได้
- (๑) กฎหมายยกเลิกความผิด (มาตรา ๒ วรรคสอง)
- ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้าได้รับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษสิ้นสุดลง
 - ฎ. ๑๒๕๕๓/๒๕๕๓ ในระหว่างคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ได้มี พ.ร.บ. จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติในมาตรา ๓ ว่าให้ยกเลิก พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ย่อมมีผลให้ พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ไม่อาจบังคับใช้ได้อีกต่อไป และไม่ปรากฏว่า พ.ร.บ. จดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวในความผิดอันเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์อีก ฉะนั้นการกระทำของจำเลยที่ ๒ ซึ่งเดิมเป็นความผิดเพราะมีฐานะเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์จึงเป็นกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติในภายหลังมิได้กำหนดให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดอีกต่อไป จำเลยที่ ๒ พ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง

- ฎ. ๑๒๒๕/๒๕๖๓ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต ฐานผลิตกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาต ฐานมีกัญชาไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตและความผิดอื่น ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยทุกฐานความผิด จำเลยอุทธรณ์เฉพาะความผิดอื่นบางข้อหาไม่ได้อุทธรณ์ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนโจทก์ไม่อุทธรณ์ ดังนั้น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและความผิดอื่นที่คู่ความไม่ได้อุทธรณ์เป็นอันยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๖ เห็นว่า ในระหว่างพิจารณาได้มี ป.ยาเสพติดออกมาใช้บังคับแทนกฎหมายเดิม และมีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ พ.ศ. ๒๕๖๕ ออกตามความในมาตรา ๒๕ วรรคสอง แห่ง ป.ยาเสพติด ซึ่งมีผลให้พืชกัญชาไม่เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ฐานผลิตกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาตและฐานมีกัญชาไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตอีกต่อไป ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ดังนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ย่อมมีอำนาจพิพากษาแก้เป็นยกฟ้องโจทก์ในความผิดฐานผลิตกัญชาโดยไม่ได้รับอนุญาตและฐานมีกัญชาไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตได้ เพราะเป็นอำนาจทั่วไปของศาลอุทธรณ์ภาค ๖ และเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๘๕ วรรคสอง

- **ฎ. ๒๕๑๐/๒๕๕๓** ของกระสุนปืนอาวุธปืนตามความหมายแห่ง พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๔(๑) ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๔๕๑) ออกตามความใน พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๕๐ ข้อ ๑ (๔) แม้ของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๑๕ นัด และ ๓๐ นัด เป็นของกระสุนที่สามารถบรรจุกระสุนได้เกินกว่า ๑๐ นัด อันเป็นของกระสุนชนิดที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๔๕๑) ข้อ ๒ (๑๒) ซึ่งเป็นความผิดฐานมีอาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๕๕, ๗๘ ตามฟ้องโจทก์ แต่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกามีกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๒๒) ออกตามความใน พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ กำหนดให้ของกระสุนชนิดที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ต้องเป็นของกระสุนที่สามารถบรรจุกระสุนได้เกิน ๒๐ นัด จึงถือได้ว่าตามบทบัญญัติดังกล่าวที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำของจำเลยในความผิดฐานมีของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๑๕ นัด ไม่เป็นความผิดอีกต่อไป จำเลยจึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๕๕, ๗๘ ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง จำเลยคงมีความผิดฐานมีอาวุธปืน (ของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๓๐ นัด) ที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๕๐ มาตรา ๕๕, ๗๘ วรรคหนึ่ง สำหรับของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๓๐ นัด ของกลาง เป็นของกระสุนชนิดที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ ผู้ใดมิไวย่อมเป็นความผิด ซึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๓๒ บัญญัติให้รับเสียทั้งสิ้น จึงต้องรับของกระสุนชนิดบรรจุกระสุนได้ ๓๐ นัด ของกลาง ตามบทบัญญัติดังกล่าว

- **การยกเลิกกฎหมายเดิมไม่มีผลต่อการบังคับโทษที่กระทำไปโดยถูกต้องแล้ว**

ฎ. ๒๕๕๑/๒๕๖๖ การที่จำเลยได้ชำระค่าปรับแก่ศาลไว้ แต่ต่อมามีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จำเลยมีสิทธิขอคืนเงินค่าปรับหรือไม่ นั้น กรณีของจำเลยต้องตามบทบัญญัติของ ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีการพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง บทบัญญัติดังกล่าวได้แยกผลการกระทำความผิดและการบังคับโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วจากกันต่างหาก กล่าวคือ ในส่วนของการบังคับตามคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น หากมีส่วนใดที่ยังค้างอยู่ระหว่างการบังคับก็ให้การบังคับนั้นสิ้นสุดลง ไม่มีการบังคับในส่วนที่ค้างอยู่ต่อไปเท่านั้น หากได้มีผลหรือพ้นการบังคับโทษที่เสร็จสิ้นไปแล้วจึงมาพิจารณาใหม่อีกแต่อย่างใด โทษที่ได้รับมาแล้วต้องถือว่ายุติไปตามผลของคำพิพากษา ดังนั้น ค่าปรับที่จำเลยชำระไปตามคำพิพากษานั้นครบถ้วนแล้วจึงถือว่าการบังคับโทษปรับเสร็จสิ้นแล้ว ไม่อาจถอนคืนได้ จำเลยไม่มีสิทธิขอคืนเงินค่าปรับ

- **ญ. ๕๐๖๑/๒๕๖๕** ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มี คำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้น ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษ อยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลทำให้จำเลยพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและ ไม่ต้องรับโทษจำคุกอีกต่อไปเท่านั้น ไม่กระทบถึงคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลชั้นต้นที่ให้รับ ไม้พะยุงของ กลางซึ่งขณะเกิดเหตุเป็นไม้หวงห้ามที่จำเลยกับพวกร่วมกันครอบครองไว้เป็นความผิด ทั้งเมื่อศาลชั้นต้นมี คำพิพากษาให้รับ ไม้พะยุงของกลางแล้ว ไม้พะยุงของกลางย่อมตกเป็นของแผ่นดิน ตาม ป.อ.มาตรา ๓๕ ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิขอคืน ไม้พะยุงของกลางได้

- **ญ.๕๗๕/๒๕๖๕** โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๐ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๒๘, ๒๙ แต่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ได้มี พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวล กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๔ (๑๕) ให้ยกเลิก พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ ป.ยาเสพติดท้าย พ.ร.บ. ดังกล่าวแทน ซึ่งตาม ป.ยาเสพติด ไม่ได้บัญญัติเรื่องผู้ได้รับการ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหลบหนีจากการควบคุมหรือหลบหนีออกนอกเขตศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่ให้ออว่าหนีการคุมขังตามมาตรา ๑๕๐ แห่ง ป.อ. ดังเช่นที่บัญญัติไว้ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดฯ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ดังนั้น การที่ผู้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หลบหนีจากการควบคุมหรือหลบหนีออกนอกเขตศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จึงไม่เป็นความผิดอีก ต่อไป จำเลยจึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยผลของ ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง

- **ฎ. ๒๐๖๒/๒๕๖๒** โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ฐานรับคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงาน ตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒๗, ๕๔ รวมกับความผิดฐานอื่น ๆ แต่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๑ มี พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศใช้ บังคับให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๓ กำหนดให้ยกเลิก พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ และตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ นำข้อหาความผิดเดิมตามมาตรา ๒๗, ๕๔ ฐานรับคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงานมาบัญญัติเป็นความผิดไว้ซึ่งตรงกับ มาตรา ๙, ๑๐๒ ของพระราชกำหนดฉบับดังกล่าว แต่ต่อมามีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการชั่วคราวเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ข้อ ๑ ให้มาตรา ๑๐๒ แห่ง พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป และข้อ ๖ ให้คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ซึ่งตรงกับวันที่ พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ ความผิดฐานรับคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงานที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ จึงเป็นกรณีที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังมิได้กำหนดให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดต่อไป จำเลยที่ ๑ จึงพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยที่ ๑ จะมีได้ถูกกล่าวหาในปัญหาข้อกฎหมายนี้ ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจหยิบยกปัญหาดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคหนึ่ง, ๑๘๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๒๕

- **ฎ.๒๐๖๖๑/๒๕๖๑** ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกามี พ.ร.ก.บริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๓(๑) ให้ยกเลิก พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ และให้ใช้ พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ แทน ซึ่งมาตรา ๙ บัญญัติให้การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิด และมาตรา ๑๐๒ กำหนดโทษสำหรับความผิดดังกล่าวไว้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการชั่วคราวเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ข้อ ๑ ให้มาตรา ๑๐๒ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป ถือว่าการกระทำความผิดในช่วงเวลาดังตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐ เป็นการกระทำที่ไม่มีโทษ จึงไม่เป็นความผิดอาญาตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง ส่วนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าที่ถูกยกเลิกไปโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๓ แม้ พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ จะยังกำหนดให้เป็นความผิด แต่ไม่มีโทษ จึงต้องถือว่า พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดให้การกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดอีกต่อไปตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง ดังนั้น การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงไม่เป็นความผิดฐานร่วมกันรับคนต่างด้าวซึ่งไม่มีใบอนุญาตเข้าทำงานโดยผิดกฎหมาย ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแม้จำเลยทั้งสองมิได้ถูกศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้

- **ญ. ๔๗๕/๒๕๖๕** จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพตามฟ้อง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองยอมรับฟังเป็นยุติว่าจำเลยทั้งสองได้กระทำความผิดตามฟ้องว่า จำเลยทั้งสองออกเช็คชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย โดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค การที่จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ว่า จำเลยทั้งสองได้ชำระหนี้ค่าสินค้าครบถ้วนแล้ว เช็คตามฟ้องจึงไม่มีมูลหนี้ จึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริงมิใช่ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและเป็นอุทธรณ์ที่ได้เถียงข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ขัดกับคำให้การของจำเลยทั้งสองที่ให้การรับสารภาพ อันเป็นข้อเท็จจริงที่มีได้ยกขึ้นมาก่อนมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ และ พ.ร.บ.ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มาตรา ๓ ขณะที่พิจารณาคดีนี้ แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเห็นชอบให้ยกเลิก พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ไปแล้ว แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีพระราชบัญญัติให้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้แต่อย่างใด ดังนั้น พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงยังมีผลใช้บังคับอยู่

- **(๒) กฎหมายใหม่เป็นคุณ (มาตรา ๓ วรรคแรก)**
- ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใด
- มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นหลัก กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง เพราะหากกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณก็ย้อนหลังให้ได้
- ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณไม่ว่าในทางใด ทำให้ต้องพิจารณากฎหมายในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ได้ความชัดว่ากฎหมายส่วนใดเป็นคุณในแง่ใด กล่าวคือ ศาลสามารถหยิบยกเอากฎหมายทั้งฉบับเก่าและฉบับใหม่ในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดมาใช้ได้
- ตัวอย่าง **พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. ๒๔๙๐** มาตรา ๖๒ ทั่วไปกำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดด้วยการใช้กระแสน้ำไฟฟ้า ซืดยปลา ตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมา**มีพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๕๕๙** มาตรา ๘๑ กำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดด้วยการใช้กระแสน้ำไฟฟ้าซืดยปลาตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาท ถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาท และมี**พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๙** ที่ออกมาในภายหลังอีก มาตรา ๑๔๑ กำหนดโทษปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดในขณะที่ใช้ พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ ต่อมาในระหว่างพิจารณาของศาลได้มีพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๙ ออกมาใช้บังคับ จะเห็นได้ว่า ตามพระราชกำหนดที่ออกมาในภายหลัง แม้จะมีจำนวนค่าปรับสูงกว่า พ.ร.บ. ทั้งสองฉบับ แต่ไม่มีโทษจำคุก จึงต้องถือว่าพระราชกำหนดเป็นกฎหมายที่เป็นคุณมากกว่า ต้องลงโทษปรับสถานเดียว อย่างไรก็ตามเมื่อจำนวนค่าปรับที่ลงแล้วจะเห็นได้ว่าค่าปรับตาม พ.ร.บ.การประมง พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นคุณมากกว่า ซึ่งหากจะลงโทษปรับขึ้นค่าก็ต้องปรับเป็นจำนวน ๕,๐๐๐ บาท แต่หากจะลงโทษปรับขึ้นสูงสุดก็ต้องใช้ พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งมีโทษปรับขึ้นสูงสุด ๑๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นคุณมากกว่า

• การพิจารณาว่ากฎหมายใดเป็นคุณ (ใช้ในกรณีพื้นฐานหรือบทความตีความตีความกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่เป็นฐานหรือบทความตีความเดียวกัน)

- (๑) ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดและกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังต่างมีโทษจำคุกและโทษปรับ ให้พิจารณาว่ากฎหมายที่มีโทษจำคุกหรือโทษปรับหรือทั้งจำคุกและปรับเป็นคุณกว่ากฎหมายที่มีโทษจำคุกและปรับ เพราะมีโทษหลายสถานที่สามารถเลือกใช้ได้ (ฎ.๓๖๔๐/๒๕๔๖, ฎ.๕๕/๒๕๕๘)
- (๒) กฎหมายที่ไม่มีโทษจำคุกขั้นต่ำ เป็นคุณกว่ากฎหมายที่มีโทษจำคุกขั้นต่ำเพราะศาลจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้
- (๓) กฎหมายที่ไม่มีโทษปรับขั้นต่ำเป็นคุณกว่ากฎหมายที่มีโทษปรับขั้นต่ำเพราะศาลจะลงโทษปรับเพียงใดก็ได้
- (๔) กฎหมายใหม่ที่มีเพียงโทษปรับ เป็นคุณกว่ากฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิดซึ่งมีโทษทั้งจำคุกและโทษปรับ
- (๕) กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดมีโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต แต่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังให้ถือว่าโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตได้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี ถือว่ากฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณมากกว่า
- (๖) กฎหมายใหม่มีอายุความในการฟ้องร้องสั้นกว่ากฎหมายเก่า กฎหมายใหม่เป็นคุณมากกว่า
- (๗) กฎหมายเก่ามีเหตุให้จำเลยไม่ต้องรับโทษ แต่กฎหมายใหม่กำหนดว่าจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้ กฎหมายเก่าเป็นคุณมากกว่า

- ฎ. ๖๕๕๑/๒๕๖๒ ที่โจทก์ขอให้บวกโทษจำคุก ๑๕ วัน ที่รอการลงโทษในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีนี้ เห็นว่า ในคดีก่อนดังกล่าวศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ (พืชกระท่อม) ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง ระบุว่าโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ คดีดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว หลังจากนั้น หลังจากนั้นในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาในคดีนี้ได้มี พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖ วรรคสอง โดยมาตรา ๑๗ และให้ใช้ข้อความใหม่ว่า “ถ้ายาเสพติดซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำตามวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท” อันเป็นกรณีที่กฎหมายที่ใช้ภายหลังกระทำความผิดยังคงบัญญัติให้การกระทำที่โจทก์ขอให้บวกโทษเป็นความผิดอยู่ แต่โทษตามกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิดมีเพียงโทษปรับซึ่งเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า กรณีจึงไม่อาจบวกโทษจำคุกได้

- **ญ. ๔๖๙๓/๒๕๖๒** แม้ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา มี พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ออกใช้บังคับ โดยมาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑๘) ของมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา "(๑๘) "กระทำชำเรา" หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น" มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๗๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาและให้ใช้ความใหม่แทน แต่ความใหม่มิได้บัญญัติให้การใช้สิ่งอื่นใดกระทำการกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และมาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ของมาตรา ๒๗๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยวรรคสองบัญญัติว่า "ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น ผู้กระทำต้องระวางโทษ..." ดังนั้น จากบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขใหม่ดังกล่าว ยังคงบัญญัติว่า การกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่นยังเป็นการกระทำความผิดอยู่ มิได้เป็นเรื่องที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง เพียงแต่เปลี่ยนฐานความผิดจากข่มขืนกระทำชำเราเป็นความผิดฐานอนาจารโดยล่วงล้ำเท่านั้น ซึ่งตามสภาพทางธรรมชาติในการกระทำความผิดของจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) เป็นคุณแก่จำเลยมากกว่าการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (เดิม) การปรับบทลงโทษจำเลยตามมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) จึงเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า แต่โทษตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (เดิม) ซึ่งใช้บังคับในขณะที่ยังกระทำความผิดมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๔ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๘,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท ส่วนโทษตามมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง (ที่แก้ไขใหม่) มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๔ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๘,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐,๐๐๐ บาท เห็นได้ว่ากฎหมายเดิมและกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษจำคุกเท่ากัน แต่โทษปรับตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษปรับที่สูงกว่าโทษปรับตามกฎหมายเดิม ต้องถือว่ากฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณแก่จำเลยในส่วนนี้ จึงต้องลงโทษจำเลยตามกฎหมายเดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบังคับแก่จำเลย อันเป็นการใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยไม่ว่าในทางใดตาม ป.อ. มาตรา ๓

- **ญ. ๓๔๖๘/๒๕๖๒ (ป)** ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา มี พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ออกใช้บังคับ โดยมาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๗๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความใหม่แทน และมาตรา ๓ ให้เพิ่มความในมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา (๑๘) "กระทำชำเรา" หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น" กรณีเป็นเรื่องกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานกระทำชำเราว่า จะต้องเป็นการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้กระทำจึงจะเข้าเกณฑ์เป็นความผิด อันเป็นการปรับปรุงนิยามคำว่า "กระทำชำเรา" ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะการกระทำชำเราทางธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อคดีได้ความว่า การกระทำของจำเลยที่ใช้มือจับอวัยวะเพศของผู้เสียหายรูดขึ้นลงแล้วใช้ปากของจำเลยดูดและอมอวัยวะเพศของผู้เสียหาย โดยไม่ได้ใช้อวัยวะเพศของจำเลยล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้เสียหาย จึงไม่เป็นการกระทำชำเราแต่อาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม (เดิม) อีกต่อไป ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กอาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคแรก (เดิม) หรือเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กอาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีโดยการล่วงล้ำตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคห้า (ที่แก้ไขใหม่) ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่า แม้การกระทำของจำเลยดังกล่าวจะไม่ได้เข้าไปในอวัยวะเพศของผู้เสียหายก็ตาม แต่ก็เป็นกระทำความผิดสมควรทางเพศอันเป็นการล่วงเกินผู้เสียหายแล้ว จึงเป็นการล่วงล้ำอวัยวะเพศของผู้เสียหาย เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคห้า (ที่แก้ไขใหม่) แต่ความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กยังไม่เกินสิบสามปีโดยการล่วงล้ำตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๘ วรรคห้า (ที่แก้ไขใหม่) มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต เท่ากันกับความผิดฐานกระทำชำเราแต่อาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม (เดิม) ระวางโทษตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณ ศาลต้องพิจารณาลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่ยังกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

- (ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๒)

- **ฎ.๕๐๖/๒๕๖๕** ขณะโจทก์ฟ้องคดีการกระทำของจำเลยเป็นความผิด ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า (แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. ฉบับที่ ๒๓ พ.ศ. ๒๕๖๒) แต่ในขณะกระทำความผิดการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด ป.อ. มาตรา ๒๑๗ วรรคสาม (เดิม) และระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา มี พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๔ ออกใช้บังคับ โดยมาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๑๔) ของมาตรา ๑ ตาม ป.อ. แล้วให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (๑๔) "กระทำความผิด" หมายความว่ากระทำความผิดสองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำ ล้วงล้าอวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้อวัยวะอื่นของผู้กระทำ หรือวัตถุล้วงล้าอวัยวะเพศ หรือทวารหนักของผู้อื่น ..." และมาตรา ๖ ให้ยกเลิก ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด ดังนั้นบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังคงบัญญัติว่าการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมีใช้อวัยวะเพศล้วงล้าอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่นยังเป็นการผิดอยู่ มิใช่กรณีที่กฎหมายบัญญัติในภายหลังบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง เพียงแต่เปลี่ยนฐานความผิดจากการกระทำอนาจารโดยการล้วงล้าแล้วเปลี่ยนกลับมาเป็นฐานกระทำความผิดอีกเท่านั้น ซึ่งการกระทำความผิดของจำเลยฐานกระทำความผิดโดยการล้วงล้าตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า ที่แก้ไขใหม่ ในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้เป็นคุณสมบัติมากกว่าการกระทำความผิดฐานกระทำความผิดโดยการล้วงล้าตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๗ วรรคสาม (เดิม) และมาตรา ๒๑๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑ (๑๔) ที่แก้ไขใหม่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา จึงต้องปรับบทความผิดของจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า ที่แก้ไขใหม่ในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ ตาม ป.อ. มาตรา ๓ เมื่อความผิดฐานกระทำความผิดโดยการล้วงล้าตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๕ วรรคห้า ที่แก้ไขใหม่ในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้กับฐานกระทำความผิดอีกอาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑ (๑๔) ที่แก้ไขใหม่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกามีระหว่างโทษเท่ากับความผิดฐานกระทำความผิดอีกอาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๗ วรรคสาม (เดิม) ที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด ระหว่างโทษตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ทั้งในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้และในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาจึงไม่เป็นคุณสมบัติ

- จึงต้องลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๗ วรรคสาม (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด ส่วนความผิดตามฟ้องข้อ ๑.๓ ถึง ๑.๖ นั้น พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๕ ให้ยกเลิกวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของ ป.อ. มาตรา ๒๑๔ ซึ่งจากบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมยังคงบัญญัติให้การกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นของจำเลยหรือวัตถุล้วงล้าอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลอาชญากรรมไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๔ วรรคสอง (เดิม) เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๖ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑ (๑๔) ที่แก้ไขใหม่ มิใช่กรณีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไปตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคสอง เช่นกัน เพียงแต่เปลี่ยนฐานความผิดจากฐานกระทำความผิดฐานกระทำความผิดโดยการล้วงล้ากลับเป็นฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นซึ่งมีระหว่างโทษเท่ากัน กฎหมายที่แก้ไขใหม่จึงไม่เป็นคุณสมบัติว่า ในทางใดตาม ป.อ. มาตรา ๓ จำเลยยังคงมีความผิดและให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา ๒๑๔ วรรคสอง (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยแต่ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและปรับบทลงโทษให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

- คำพิพากษากฎีกาที่น่าสนใจเกี่ยวกับมาตรา ๓

- **ฎ. 8450/2563** อนึ่ง ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ได้มี พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 ใช้บังคับโดยยกเลิก พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 อันเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด และให้ใช้บทบัญญัติใหม่แทน แต่การกระทำของจำเลยทั้งสามที่เป็นการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใดเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่จำเลยที่ 1 ตามบทบัญญัติมาตรา 57 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ฉบับเดิม ยังคงเป็นความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 ฉบับใหม่ที่ใช้ข้อความทำนองเดียวกัน การกระทำของจำเลยทั้งสามยังคงเป็นความผิดอยู่เช่นเดิม ดังนั้น ต้องใช้กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ฉบับเดิม มาตรา 57 วรรคหนึ่ง (1) ในส่วนของบทความผิดบังคับแก่จำเลยทั้งสาม ตาม ป.อ. มาตรา 2 ส่วนกำหนดโทษนั้นตามกฎหมายเดิมบัญญัติบทลงโทษไว้ในมาตรา 118 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

- สำหรับกฎหมายที่แก้ไขใหม่บัญญัติบทลงโทษไว้ในมาตรา 126 วรรคหนึ่ง มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดสิบปี จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายเดิมและกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษจำคุกและโทษปรับเท่ากัน แต่ตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นการบัญญัติให้ลงโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แตกต่างจากกฎหมายเดิมที่กำหนดให้ลงโทษจำคุกและปรับเท่านั้น จึงต้องถือว่ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด และกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดเป็นคุณมากกว่าในส่วนที่เกี่ยวกับโทษจำคุกและโทษปรับซึ่งมีหลายสถานที่จะลงได้ จึงต้องใช้กฎหมายที่แก้ไขใหม่ ในส่วนของโทษจำคุกและโทษปรับตาม พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 มาตรา 126 วรรคหนึ่ง อันเป็นส่วนที่เป็นคุณบังคับแก่จำเลยทั้งสามไม่ว่าในทางใดตาม ป.อ. มาตรา 3 สำหรับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งซึ่งถือเป็นอุปสรรคของโทษทางอาญาดังกฎหมายใหม่มีกำหนดเวลานานกว่ากฎหมายเดิม กฎหมายที่แก้ไขใหม่ในส่วนนี้จึงไม่เป็นคุณแก่จำเลยทั้งสาม ต้องใช้ พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 ฉบับเดิม มาตรา 118 มาบังคับใช้แก่จำเลยทั้งสาม ตาม ป.อ. มาตรา 3

- **ฎ. 272/2565** พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ 2522 มาตรา 15 ประกอบมาตรา 66 บัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นโดยถือเอาเพียงปริมาณของยาเสพติดเป็นสำคัญแต่ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 145 บัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นโดยถือเอาพฤติการณ์ในการกระทำความผิดและบทบาทหน้าที่ในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ ไม่ได้ถือเอาเพียงปริมาณดังเช่นกฎหมายเดิมอีกต่อไป ดังนั้น ถ้าผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์หรือบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายใหม่ มาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสาม ศาลย่อมมีอำนาจปรับบทความผิดตาม มาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสามได้ แต่ถ้ายาเสพติดให้โทษมีปริมาณถึงตามกฎหมายเดิมมาตรา 66 วรรคสองหรือวรรคสาม แต่ผู้กระทำความผิดไม่มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดและบทบาทหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายใหม่ มาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสาม ศาลย่อมไม่อาจปรับบทความผิดตามมาตรา 145 วรรคสองหรือวรรคสามได้ คงปรับบทความผิดได้เพียงตามมาตรา 145 วรรคหนึ่ง ส่วนการกำหนดโทษก็ต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณทั้งกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ไม่ว่าในทางใด ทั้งนี้ ตาม ป.อ. มาตรา 3 คดีนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าตำรวจล้อมซื้อและจับจำเลยทั้งสองพร้อมเมทแอมเฟตามีนของกลาง 1,000 เม็ด พฤติการณ์น่าจะเชื่อว่าจำเลยทั้งสองจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนให้ผู้ล่อซื้อ ย่อมทำให้เกิดการแพร่กระจายแก่ผู้เสพหลายคนโดยสภาพ ถือเป็นการกระทำให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชนแล้ว กรณีจึงต้องลงโทษจำเลยทั้งสองตามกฎหมายใหม่ มาตรา 90, 145 วรรคสอง (2) ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี อันเป็นบทกฎหมายที่เป็นคุณแทนกฎหมายเดิมตามมาตรา 66 วรรคสาม ที่มีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต สำหรับโทษปรับ ก็ต้องลงโทษจำเลยทั้งสองตามกฎหมายใหม่ มาตรา 145 วรรคสอง (2) ซึ่งมีระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท อันเป็นคุณกว่าตามกฎหมายเดิม มาตรา 66 วรรคสาม ที่มีระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

• พ.ร.บ.ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๒

- มาตรา ๖๖ ผู้ใดจำหน่ายหรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๑ โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แต่ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงห้าปีตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท
- ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

• ประมวลกฎหมายยาเสพติด

- มาตรา ๑๔๕ ผู้ใด ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท
- ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท
- (๑) กระทำเพื่อการค้า
- (๒) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน
- (๓).....

- **ฎ. ๔๕๔๓/๒๕๖๒** กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดหรือกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓ นั้น หมายถึงกฎหมายที่บัญญัติถึงการกระทำอันเป็นความผิด หรือบัญญัติถึงกำหนดโทษหรือโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งคดีนี้ได้แก่บทบัญญัติความผิดฐานชิงทรัพย์และบทบัญญัติตาม ป.อ. มาตรา ๕๒ โดยศาลชั้นต้นพิพากษาให้เพิ่มโทษจำเลยตามมาตรา ๕๒ ซึ่งขณะจำเลยกระทำความผิดในคดีนี้ ป.อ. มาตรา ๕๔ บัญญัติไม่ให้ถือว่าความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบเจ็ดปีเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในมาตรา ๕๒ แต่ภายหลัง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ บัญญัติให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๔ และให้ใช้ข้อความใหม่แทน โดยในมาตรา ๕๔ กฎหมายเดิมและกฎหมายใหม่คงใช้ข้อความทำนองเดียวกันต่างกันแต่เพียงเกณฑ์อายุของผู้กระทำความผิด ซึ่งกฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่ให้ถือว่าความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในมาตรา ๕๒

- หากข้อเท็จจริงเป็นไปดังที่จำเลยอ้างว่าขณะจำเลยกระทำความผิดในคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางที่โจทก์อ้างเป็นเหตุขอให้เพิ่มโทษ จำเลยมีอายุเพียง ๑๗ ปีเศษ และขณะที่จำเลยกำลังรับโทษในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษคดีนี้ต่อนั้น มีการแก้ไข มาตรา ๕๔ ซึ่งบทกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณกว่ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด เนื่องจากศาลไม่อาจเพิ่มโทษในคดีนี้ได้ แม้คดีนี้จะถึงที่สุดแล้วก็ตาม แต่ ป.อ. มาตรา ๓ (๑) บัญญัติให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในกรณีที่จำเลยยังไม่ได้รับโทษหรือกำลังรับโทษในคดีหลังอยู่ถ้าสำนวนความปรากฏแก่ศาลหรือเมื่อผู้กระทำความผิดร้องขอ ศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะได้สวนคำร้องของจำเลยให้ได้ข้อเท็จจริงโดยชัดแจ้งว่าเป็นไปตามที่จำเลยกล่าวอ้างหรือไม่แล้วมีคำสั่งใหม่ตาม ป.อ. มาตรา ๓ (๑)

- มาตรา ๓(๑) ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษ หรือกำลังรับโทษอยู่ และโทษที่กำหนดตามคำพิพากษานั้นหนักกว่าโทษที่กำหนดที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาลหรือเมื่อผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการร้องขอ ให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในการที่ศาลจะกำหนดโทษใหม่นี้ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษมาบ้างแล้ว เมื่อได้คำนึงถึงโทษตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากเห็นเป็นการสมควร ศาลจะกำหนดโทษน้อยกว่าโทษขั้นต่ำตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดไว้ถ้าหากมีก็ได้ หรือถ้าเห็นว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาแล้วเป็นการเพียงพอ ศาลจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปก็ได้

ตัวอย่าง

หลังจากที่มีการใช้ประมวลกฎหมายอาญาเสพติดแล้ว จำเลยที่ต้องโทษจำคุกตามกฎหมายเดิม (พ.ร.บ.อาเสพติด พ.ศ. ๒๕๒๒) มักจะขอขึ้นคำร้องขอให้ศาลสูงกำหนดโทษใหม่เพราะเป็นกฎหมายที่มีโทษเบากว่า ศาลสูงเห็นว่า การกำหนดโทษให้จำเลยใหม่ตาม ป.อ.มาตรา ๓(๑) ต้องเป็นกรณีที่โทษที่กำหนดตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลล่างหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากศาลล่างมีคำพิพากษาเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตามกฎหมายเดิม (มาตรา ๕๑) ที่ถูกยกเลิกไปแล้ว ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาเสพติดไม่มีบทบัญญัติให้เพิ่มโทษได้เช่นเดิมอีก เมื่อการเพิ่มโทษเป็นส่วนหนึ่งของโทษที่กำหนดตามคำพิพากษาและการเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายใหม่ที่บัญญัติในภายหลัง จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดโทษให้จำเลยใหม่ตาม ป.อ.๓(๑) แต่เนื่องจาก ป.อ.มาตรา ๑๑ ให้นำบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญาไปใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ดังนั้น ศาลสูงจึงมีอำนาจเพิ่มโทษจำเลยหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๕๒ ที่เป็นบททั่วไปได้